

Маріупольський державний університет

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОДЗП 1.1. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок _____

(шифр і назва напряму підготовки)

Спеціальність 124«Системний аналіз», 101 «Екологія», 081 «Право», 125 «Кібербезпека»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет економіко-правовий

(назва факультету)

Робоча програма з основ економічної теорії для студентів
за напрямом підготовки 124«Системний аналіз», 101 «Екологія», 081 «Право», 125 «Кібербезпека»

Розробник: Омельченко Г.П., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, к.е.н.,
доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

Завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

_____ (Ю.І. Чентуков)
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		(очна) денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань:	ОДЗП 1.1.	
	Спеціальність (професійне спрямування): <u>124 «Системний аналіз»,</u> <u>101 «Екологія», 081</u> <u>«Право», 125 «Кібербезпека»</u>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2	2
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>реферативне дослідження</u>		Семестр	
Загальна кількість годин 90		3	3
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		59 год.	77 год.
		Індивідуальні завдання:	
1 год.	1 год		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 30/60,

для заочної форми здобуття вищої освіти- 12/78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: набуття ґрунтовних економічних знань, формування логіки економічного мислення і економічної культури, навчання базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів.

Завдання: набуття навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки; розуміння особливостей функціонування сучасних ринків, формування агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем; формування вмінь загального аналізу основних економічних подій у своїй країні та за її межами, пошуку й використання інформації, необхідної для орієнтування в основних поточних проблемах економіки.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Навчальна дисципліна «Основи економічної теорії» спрямована на опанування наступних компетентностей:

– Здатність діяти громадянськи свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміння застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя.

– Здатність розуміти та опрацьовувати ідеї та думки; здатність до аналізу, синтезу й абстрактного мислення; вміння формувати картину світу, стереотипи, образи та співвідносити їх з системою принципів, понять, законів, сформованих на основі синтезу наукових знань.

Дисципліна використовується для формування наступних програмних результатів навчання, передбачених освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів у Маріупольському державному університеті:

- обізнаність із основними вченнями в галузі гуманітарних та соціально-економічних наук, здатність аналізувати соціально-значущі проблеми та процеси, вміння використовувати методи цих наук у своїй професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: дисципліна «Основи економічної теорії» вивчається після вивчення дисципліни «Філософія».

Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати:* категоріальний апарат та методи економічної теорії; економічні закони та їх застосування; теоретичні концепції розвитку економічних процесів і явищ; основи макроекономіки та мікроекономіки; закономірності розвитку світової економіки;

вміти: оцінювати особливості розвитку та становлення економічних відносин у процесі господарської діяльності; аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності; аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фінансової системи, державного регулювання ринкової економіки; аналізувати сучасні глобальні проблеми світового господарства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальні основи соціально-економічного розвитку.

1. Предмет і метод економічної теорії. Економічна система та закони її розвитку.

Предмет економічної теорії. Основні етапи розвитку і становлення економічної теорії. Макроекономіка і мікроекономіка. Функції економічної теорії (пізнавальна, практична, прогностична, методологічна, ідеологічна), методи економічної теорії (матеріалістичної діалектики, наукової абстракції, структурно-функціональний, математичний, статистичний, історичний, логічний, позитивного і нормативного аналізу, індукції і дедукції, економічних експериментів). Економічні закони (загальні, особливі, специфічні), економічні категорії. Матеріально виробництво – основа життя людського суспільства. Продуктивні сили (предмети труда, засоби труда, засоби виробництва, робоча сила, технологія, організація виробництва), виробничі відносини (організаційно-економічні, соціально-економічні). Економічна система. Суспільний поділ праці. Засіб виробництва, надбудова, суспільно-економічна формація.

2. Процес суспільного виробництва, його фактори, зміст і результативність.

Інтереси, потреби (первинні, вторинні, економічні, соціальні). Розвиток потреб як джерело прогресу. Загальнолюдські соціально-економічні цінності. Закон зростання потреб і

соціально-економічної ефективності виробництва. Науково-технічна революція та її роль в економічному прогресі. Основні етапи НТР. Людина – основне джерело і критерій соціально-

економічного прогресу. НТР і зміни в змісті і характері праці. Виробництво, як процес суспільної праці. Чинники виробництва (земля, капітал, труд, підприємницька здібність). Результативність суспільного виробництва. Зміст процесу суспільного відтворення. Економічне зростання і його типи.

3. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція.

Форми суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Причини виникнення товарного виробництва. Просте та капіталістичне (підприємницьке) товарне виробництво. Бартерне і грошове господарство. Товар і його властивості. Споживна вартість. Мінова вартість. Економічні погляди на природу вартості. Трудова теорія вартості. Подвійний характер праці, втіленої в товарі. Конкретна, абстрактна праця. Проста, складна праця. Індивідуальна і суспільна вартість товару. Суспільно необхідний робочий час. Закон вартості. Теорія витрат виробництва. Теорія трьох факторів виробництва. Теорія граничної корисності: цінність, конкретна, абстрактна корисність блага, гранична корисність блага. Неокласична теорія вартості. Теорія постіндустріального, інформаційного суспільства. Розвиток товарного виробництва в сучасних умовах. Розвиток форм вартості (проста форма вартості, повна форма вартості, загальна форма вартості, грошова форма власності).

4. Гроші як економічна категорія.

Сутність грошей, їх ознаки та властивості. Функції грошей (міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, засіб платежу). Масштаб цін. Грошова система та її структура, типи грошових систем. Функціональні форми грошей. Ліквідність. Грошові агрегати. Кількість грошей в обігу. Закони грошового обігу. Причини виникнення і сутність інфляції. Види, форми вияву та наслідки інфляції.

Змістовний модуль 2. Теоретичні основи мікроекономіки.

5. Ринкова економіка, її еволюція.

Ринкова економіка як закономірний результат економічної історії суспільства. Еволюція ринкової економіки. Умови створення ринку. Основні риси сучасної економічної системи. Економічні функції уряду в умовах ринкової економіки. Функції ринку. Формування ринкової економіки в Україні.

Об'єкти і суб'єкти ринку. Структура ринку. Інфраструктура ринку. Кон'юнктура ринку. Ринковий механізм. Попит і пропозиція. Закони попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.

6. Конкуренція і монополія у ринковій системі.

Сутність конкуренції, закон конкуренції. Види і форми конкуренції (досконала та недосконала; внутрішньогалузева, міжгалузева, міжнародна, видова, предметна). Методи конкурентної боротьби (цінова, нецінова, несумлінна конкуренція). Соціально-економічні наслідки конкуренції. Регулювання несумлінної конкуренції в Україні. Причини виникнення і сутність монополій. Види монопольних об'єднань. Бар'єри для вступу в монопольну галузь. Наслідки монополізації. Антимонопольна політика держави.

7. Підприємництво. Підприємство в умовах господарства ринкового типу.

Підприємництво: теоретичні основи і цілі. Стимули і механізм підприємницької діяльності. Принципи підприємництва. Сфери підприємництва, його види. Умови для розвитку підприємництва в Україні. Сутність підприємств і їх види. Види об'єднань підприємств: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, конгломерат. Організаційно-правові форми господарювання в Україні. Система управління сучасним підприємством. Сутність і функції управління. Роль маркетингу та менеджменту в функціонуванні підприємства як товаровиробника.

8. Капітал: процес виробництва і нагромадження.

Сутність капіталу. Стадії руху капіталу. Кругообіг капіталу. Основний і оборотний капітал. Виробничі фонди підприємства (основні та оборотні). Амортизація, норма амортизації, види амортизаційних відрахувань. Оборотні кошти підприємства. Особливості функціонування капіталу в різних сферах економіки. Позиковий капітал і позиковий процент. Торговий капітал. Нагромадження капіталу: сутність, джерела, чинники. Норма нагромадження.

9. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва і ефективність використання факторів виробництва. Класифікація витрат виробництва. Закон спадної віддачі і ефект масштабу. Собівартість продукції. Шляхи зниження собівартості продукції. Прибуток як економічна категорія. Валовий прибуток підприємства. Прибуток і прибутковість підприємства. Рентабельність. Ефективність використання факторів виробництва. Сутність, структура і функції цін. Види цін. Чинники і методи ціноутворення.

Змістовний модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки. Закономірності розвитку світового господарства.

10. Макроекономічна національна система. Суспільний продукт і його основні форми.

Зміст макроекономічних зв'язків в ринковій економіці. Результативність суспільного виробництва і його ефективність. Система вимірів господарювання на макрорівні. Показники національної економіки. Система національних рахунків. Валовий національний продукт і валовий внутрішній продукт. Номінальний та реальний ВВП. Методи розрахунку ВВП. Національний дохід: його джерела, розподіл і перерозподіл. Споживання і нагромадження національного доходу. Сутність і структура національного ринку. Сукупний попит і сукупна пропозиція, механізм їх збалансованості. Часткова і загальна рівновага. Економічна рівновага і циклічність. Порушення макроекономічної рівноваги. Причини циклічності в розвитку економіки. Механізм циклічних коливань. Діловий цикл, його види і фази. Середні і малі цикли. Довгі хвилі Н.Кондрат'єва.

11. Державне регулювання ринкової економіки.

Еволюція державного регулювання економіки. Класична та кейнсіанська концепції про роль державного втручання в економіку. Рівні державного регулювання економіки. Система економічних інструментів державного регулювання. Методи державного регулювання економіки. Сутність господарських пропорцій. Види господарських пропорцій. Загальноекономічні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві, внутрівиробничі, територіальні і міждержавні пропорції. Сутність і причини диспропорцій в народному господарстві. Економічна безпека держави. Структура економічної безпеки. Кадрова, технічна. сировинна, наукова, інформаційна безпека.

12. Фінансова система і політика.

Фінанси в системі економічних відносин. Рівні фінансових відносин. Суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів. Фінансова система та її структура. Бюджет. Бюджетна система. Державний бюджет. Державні доходи та державні витрати. Джерела формування доходів державного бюджету, напрями використання бюджетних доходів. Система місцевих бюджетів. Бюджетний дефіцит, його причини. Державний борг (внутрішній, зовнішній). Фінансова політика держави, її сутність і напрями.

13. Податкова система і політика.

Податки, їх сутність і функції. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Характеристика загальнодержавних і місцевих податків. Прямі податки. Непрямі податки. Податкова система. Податкова ставка. Види податкової ставки. Податкові пільги. Податкова політика держави. Крива Лаффера. Особливості податкової політики в Україні.

14. Кредитно-грошова система і політика.

Банк і його сутність. Банківська система і її структура. Центральні і комерційні банки. Функції банків. Характеристика сучасної банківської системи України. Банківські операції (активні, пасивні, комісійно-посередницькі). Банківський кредит і його види. Прибуток від банківської діяльності. Банківські резерви, грошовий мультиплікатор. Кредитно-грошова політика. Характеристика сучасної кредитно-грошової політики в Україні.

15. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави.

Сутність розподільних відносин. Форми розподілу доходів за трудовими результатами і економічною діяльністю. Джерела доходів. Номінальний дохід, реальний прибуток. Розподіл доходів в ринковій економіці. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джинні.

Сутність заробітної плати. Форми і системи заробітної плати. Зміна реальної заробітної плати і фактори, що впливають на неї. Структура доходів сім'ї і їх використання. Розподіл доходів між державою і підприємством. Суспільні фонди споживання. Доходи від власності: рентні доходи, процент.

Демографічна політика держави. Зайнятість населення і її основні форми. Форми, що впливають на сферу зайнятості. Ринок праці: сутність і умови формування. Безробіття: сутність і причини. Види безробіття (фрикційне, структурне, циклічне). Повна зайнятість. Державне регулювання зайнятості населення. Сутність соціального захисту населення. Соціальна політика держави. Основні напрями соціальної політики в Україні.

16. Світове господарство: сутність і еволюція. Міжнародні економічні відносини.

Світове господарство як економічна категорія. Причини виникнення і основні етапи розвитку світового господарства. Сучасне світове господарство, його особливості і протиріччя. Міжнародні економічні відносини. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці, його форми і фактори розвитку. Місце і роль міжнародної торгівлі в системі світового господарства. Експорт та імпорт. Сутність, причини переміщення капіталів. Прямі і портфельні інвестиції. Сутність, причини, форми міжнародної міграції робочої сили. Соціально-економічні наслідки експорту і імпорту робочої сили. Глобалізація світогосподарських зв'язків. Природа і види глобальних проблем сучасності та їх класифікація. Шляхи вирішення глобальних проблем людства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні основи соціально-економічного розвитку												
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Економічна система та закони її розвитку	6	1	1			4	5	1				4
Тема 2. Процес суспільного виробництва, його фактори, зміст і результативність	6	1	1			4	6	1				5
Тема 3. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	5	1	1			3	6		1			5

Тема 4. Гроші як економічна категорія	5	1	1			3	6		1			5
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>22</i>	<i>4</i>	<i>4</i>			<i>14</i>	<i>23</i>	<i>2</i>	<i>2</i>			<i>19</i>
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи мікроекономіки												
Тема 5. Ринкова економіка, її еволюція	5	1	1			3	6		1			5
Тема 6. Конкуренція і монополія у ринковій системі	5	1	1			3	7		1	1		5
Тема 7. Підприємництво. Підприємство в умовах господарства ринкового типу	6	1	1			4	7		1	1		5
Тема 8. Капітал: процес виробництва і нагромадження	5	1				4	5					5
Тема 9. Витрати виробництва і прибуток	6	1	1			4	5					5
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>27</i>	<i>5</i>	<i>4</i>			<i>18</i>	<i>30</i>	<i>3</i>	<i>2</i>			<i>25</i>
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки. Закономірності розвитку світового господарства												
Тема 10. Макроекономічна національна система. Суспільний продукт і його основні форми	5	1				4	6		1			5
Тема 11. Державне регулювання ринкової економіки	4	1				3	4					4
Тема 12. Фінансова система і політика	6	1	1			4	5					5
Тема 13. Податкова система і політика	6	1	1			4	5					5
Тема 14. Кредитно-грошова система і політика	6	1	1			4	5					5
Тема 15. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави	6	1	1			4	6		1			5
Тема 16. Світове господарство: сутність і еволюція. Міжнародні економічні відносини	7	1	2			4	6		1			5
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	<i>40</i>	<i>7</i>	<i>6</i>			<i>27</i>	<i>37</i>	<i>3</i>				<i>34</i>
Усього годин	89	16	14			59	89	8	4			77
Модуль 2												
ІНДЗ (реферат)	1					1		1				1
Разом за модулем 2	1					1	1					1
Усього годин	90	16	14			1	59	90	8	4		77

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Економічна система та закони її розвитку	1
2	Тема 2. Процес суспільного виробництва, його фактори, зміст і результативність	1
3	Тема 3. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	1
4	Тема 4. Гроші як економічна категорія	1
5	Тема 5. Ринкова економіка, її еволюція	1
6	Тема 6. Конкуренція і монополія у ринковій системі	1
7	Тема 7. Підприємництво. Підприємство в умовах господарства ринкового типу	1
8	Тема 9. Витрати виробництва і прибуток	1
9	Тема 12. Фінансова система і політика	1
10	Тема 13. Податкова система і політика	1
11	Тема 14. Кредитно-грошова система і політика	1
12	Тема 15. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави	1
13	Тема 16. Світове господарство: сутність і еволюція. Міжнародні економічні відносини	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Економічна система та закони її розвитку	4
2	Тема 2. Процес суспільного виробництва, його фактори, зміст і результативність	4
3	Тема 3. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція	3
4	Тема 4. Гроші як економічна категорія	3
5	Тема 5. Ринкова економіка, її еволюція	3
6	Тема 6. Конкуренція і монополія у ринковій системі	3
7	Тема 7. Підприємництво. Підприємство в умовах господарства ринкового типу	4
8	Тема 8. Капітал: процес виробництва і нагромадження	4
9	Тема 9. Витрати виробництва і прибуток	4
10	Тема 10. Макроекономічна національна система. Суспільний продукт і його основні форми	4
11	Тема 11. Державне регулювання ринкової економіки	3
12	Тема 12. Фінансова система і політика	4
13	Тема 13. Податкова система і політика	4
14	Тема 14. Кредитно-грошова система і політика	4
15	Тема 15. Система розподілу доходів. Соціальна політика держави	4
16	Тема 16. Світове господарство: сутність і еволюція. Міжнародні економічні відносини	4
	Разом:	59

7. Індивідуальні завдання

Теми рефератів:

1. Виникнення і етапи розвитку економічної теорії.
2. Розвиток способів виробництва.
3. Сутність та еволюція потреб.

4. Роль науково-технічної революції у економічному прогресі.
5. Власність у системі виробничих відносин.
6. Основні властивості товару та їх співвідношення.
7. Суб'єкти товарних відносин та їх еволюція.
8. Розвиток товарного виробництва в Україні в сучасних умовах.
9. Еволюція грошових систем.
10. Проблеми забезпечення стабільності національної грошової одиниці.
11. Грошові агрегати: сутність, функціональне призначення та рівень ліквідності.
12. Види та наслідки інфляції.
13. Розвиток інфляційних процесів в Україні. Антиінфляційна політика.
14. Роль антимонопольного законодавства в забезпеченні добросовісної конкуренції.
15. Різноманітність моделей ринкової організації економіки і властивості їх функціонування.
16. Недосконала конкуренція: сутність і причини існування.
17. Сучасні методи конкурентної боротьби.
18. Роль ринку споживчих благ у задоволенні потреб населення.
19. Проблеми формування ринкової інфраструктури в Україні.
20. Роль підприємця в максимізації прибутку підприємства.
21. Організаційно-правові форми господарювання в Україні.
22. Роль амортизації у відтворенні основного капіталу підприємства.
23. Інвестиції: поняття, види, роль в економічному житті.
24. Концентрація та централізація капіталу як об'єктивна умова виникнення монополії та олігополій.
25. Економічні витрати: суть і структура.
26. Основні недоліки ринкового саморегулювання та напрями їх подолання в економічній системі.
27. Види і роль кредиту в розвитку підприємницького бізнесу.
28. Основні тенденції у розвитку банківської системи на сучасному етапі.
29. Структура доходів населення в Україні та напрями її зміни.
30. Особливості перерозподілу національного доходу в Україні.
31. Необхідність формування сучасної системи соціального захисту в Україні.
32. Зайнятість робочої сили у системі суспільного відтворення.
33. Приховане безробіття: сутність і соціальні наслідки.
34. Еволюція форм і систем заробітної плати.
35. Сутність і методи фінансової політики держави.
36. Роль державного бюджету в регулюванні суспільного відтворення.
37. Особливості податкової політики в Україні.
38. Кредитна система та її структура. Побудова кредитної системи України.
39. Інструменти грошово-кредитної політики.
40. Теорії міжнародної торгівлі.
41. Особливості розвитку зовнішньої торгівлі України.
42. Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем людства.

8. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, реферування навчальної та наукової літератури, робота в Інтернет.

9. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни проводиться шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (42 бали), а також за результатами виконання студентом індивідуальних завдань, а саме: підготовки реферату (8 балів).

Загальні критерії оцінювання результатів поточного контролю з дисципліни:

45-50 балів	ЗВО виявив цілковите володіння навчальним матеріалом, вміє аргументовано його викладати під час усних опитувань та письмових відповідей. Усі виконані завдання, у тому числі індивідуальні, продемонстрували здатність студента не тільки оперувати теоретичним матеріалом, але й застосовувати його на практиці, знаходити раціональні рішення проблемних ситуацій, його здатність до аналітичного та критичного мислення.
39-44 бали	ЗВО в цілому достатньо повно володіє навчальним матеріалом, здатний демонструвати знання теоретичних питань економічного розвитку. Водночас, під час усного та письмового викладення деяких питань студент допускає окремі неточності та незначні помилки. Виконане індивідуальне завдання показує, що студенту дещо не вистачає аргументованості при розв'язанні деяких проблемних ситуацій.
35-38 балів	ЗВО володіє навчальним матеріалом частково, демонструючи базові теоретичні знання. Усні та письмові питання розкрито частково, поверхово, недостатньо аргументовано. Реферат виконаний на достатньо низькому рівні.
0-34 бали	ЗВО не володіє або недостатньо володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту більшості теоретичних питань. Індивідуальне завдання не виконано.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Кожен екзаменаційний білет з дисципліни містить два блоки завдань:

перший блок – теоретичні завдання (два теоретичні питання);

другий блок – тестові завдання (10 тестових питань).

Відповіді під час складання екзамену оцінюються за 50-бальною шкалою (від 0 до 50 балів): 40 балів – перший блок; 10 балів – другий блок.

Кожне із двох питань першого блоку оцінюється за шкалою від 0 до 20 балів.

Оцінювання відповіді на теоретичне питання відбувається за наступними критеріями:

16-20 балів	теоретичне питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки;
11-15 балів	теоретичне питання розкрито майже в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки;
6-10 балів	значна частина теоретичного питання не була висвітлена;
0-5 балів	більша частина питання не була висвітлена або питання повністю не розкриті.

Блок тестових завдань складається з 10 тестових питань однакового рівня складності, які передбачають чотири варіанти відповідей. Правильна відповідь на 1 тестове питання оцінюється у 1 бал.

10. Засоби оцінювання

опитування та доповіді на семінарських заняттях, оцінка за реферат, екзамен.

Перелік питань, які виносяться на екзамен:

1. Виникнення економічної теорії. Об'єкт економічної теорії і її предмет.
2. Методи економічної теорії. Економічні закони.
3. Продуктивні сили суспільства.

4. Виробничі відносини, їх суть, система і структура.
5. Суспільно-економічна формація і її складові.
6. Типи економічних систем.
7. Економічні потреби, їх сутність і структура. Закон зростання потреб.
8. Економічні інтереси.
9. Основні фактори виробництва.
10. Суспільне відтворення: суть і основні риси.
11. Економічне зростання і його типи.
12. Загальні форми суспільного виробництва. Натуральне і товарне виробництво.
13. Просте товарне виробництво. Розширена форма товарного виробництва, її основні риси і механізм виникнення.
14. Товар і його властивості. Теорії вартості.
15. Розвиток форм вартості.
16. Гроші: сутність і властивості. Еволюція грошей і їх функції.
17. Грошовий. Грошові агрегати.
18. Грошова система та її структура, типи грошових систем.
19. Інфляція, її сутність і причини.
20. Види, форми вияву та наслідки інфляції.
21. Ринкова економіка. Функції ринку.
22. Об'єкти і суб'єкти ринку. Структура ринку.
23. Інфраструктура ринку, її елементи і функції.
24. Попит і пропозиція. Закони попиту і пропозиції.
25. Ринкова рівновага.
26. Конкуренція: сутність, функції і види конкуренції.
27. Методи конкурентної боротьби.
28. Соціально-економічні наслідки конкуренції.
29. Монополія в ринковій економіці. Антимонопольна політика держави.
30. Сутність підприємництва і умови його існування. Принципи підприємництва.
31. Сфери підприємництва, його види.
32. Сутність підприємств і їх види. Види об'єднань підприємств.
33. Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Стадії руху капіталу. Кругообіг капіталу.
34. Основний і оборотний капітал. Виробничі фонди підприємства.
35. Позиковий капітал і позиковий процент.
36. Накопичення капіталу, його суть. Фактори накопичення капіталу.
37. Витрати виробництва, їх сутність та види.
38. Закон спадної віддачі і ефект масштабу.
39. Собівартість продукції.
40. Прибуток і його сутність. Норма прибутку.
41. Сутність, структура і функції цін. Види цін.
42. Зміст макроекономічних зв'язків в національній економіці. Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт.
43. Порушення макроекономічної рівноваги. Економічний цикл. Види циклів і їх матеріальна основа.
44. Еволюція державного регулювання економіки. Класична та кейнсіанська концепції про роль державного втручання в економіку.
45. Система економічних інструментів державного регулювання. Методи державного регулювання економіки.
46. Рівні та суб'єкти фінансових відносин.
47. Фінансова система та її структура.
48. Бюджетна система. Державний бюджет. Державні доходи та державні витрати.
49. Бюджетний дефіцит, його причини. Державний борг.

50. Фінансова політика держави, її сутність і напрями.
51. Податки, їх сутність і функції. Принципи оподаткування.
52. Класифікація податків.
53. Податкова система. Податкова ставка.
54. Банківська система і її структура.
55. Банківський кредит і його види.
56. Кредитно-грошова політика.
57. Сутність розподільних відносин. Розподіл доходів в ринковій економіці.
58. Сутність заробітної плати. Форми і системи заробітної плати.
59. Зайнятість населення. Ринок праці: сутність і умови формування.
60. Безробіття: сутність, причини, види.
61. Соціальна політика держави: зміст, задачі.
62. Соціально-економічна сутність системи сучасного світового господарства.
63. Специфіка міжнародних економічних відносин і їх основні форми.
64. Основні глобальні проблеми і їх класифікація.
65. Міжнародна співпраця в розв'язанні глобальних проблем.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Екзамен	Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3							Реферативне дослідження
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T12	T13	T14	T15	T16			
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	8	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання практичних завдань передбачає використання персонального комп'ютеру з доступом до мережі Інтернет та програмою MS Excel.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Антимонопольна діяльність: [підручник] / за ред. В.Д. Лагутіна - К. : КНТЕУ, 2005. - 580 с.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка: [підручник] / за ред. В.Д. Базилевича, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. - К. : Атіка, 2009. - 368 с.
3. Балабанов К.В. Міжнародна економіка: [навчальний посібник] / К.В. Балабанов, О.В. Булатова, Ю.І. Чентуков. – Донецьк: Ноулідж, 2012. - 442 с.
4. Бревнов А.А Основы экономической теории: [Учебное пособие. Издание второе] / А.А. Бревнов – Х.: ООО «Одиссей», 2006. – 512 с.
5. Вовкач О.Д. Гроші та кредит: [Навчальний посібник] / О.Д. Вовкач. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

6. Гальчинський А.С. Економічна теорія: [підручник] / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. – Вища школа, 2007. – 503 с.
7. Дзюбик С. Основи економічної теорії: [Навч. посібник] / С. Дзюбик, О. Ривак. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 491 с.
8. Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенли. Макроекономіка: [Пер. з англ.] / Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенли. – К.: Основи, 1996. – 814 с.
9. Економіка: [Навчальний посібник] / за ред. Ю.Г. Козака, Л.М. Семенюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 296 с.
10. Економічна теорія. Національна економіка: [Підручник] / за ред. В.М. Тарасевича. – Київ: Знання, 2012. – 270 с. (Вища освіта ХХІ століття).
11. Економічна теорія. Політекономія: [Підручник] / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: «Знання», 2012. – 206 с.
12. Економічна теорія: [навч. посіб.] / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2016. – 268 с.
13. Економічна теорія: Політекономія: [Підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – 8-ме вид., переробл. і доповн. – Київ: Знання, 2012. – 702 с.
14. Калінченко О.В. Мікроекономіка : [навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.В. Калінченко, Л.М. Березіна. - К.: Центр учб. л-ри, 2008. - 472 с.
15. Касьяненко Л.М. Економічна теорія: [навч. посіб.] / Л.М. Касьяненко. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 224 с.
16. Коваленко Д.І. Гроші і кредит: теорія та практика: / Д.І. Коваленко. - К.: Ліра-К, 2015. – 360 с.
17. Косік А.Ф. Мікроекономіка : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А.Ф. Косік, Г.Є. Гронтковська. - 2-ге вид., перероб. і допов. - К.: Центр учб. л-ри, 2008. - 436 с.
18. Костюк В.С. Економічна теорія : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.С. Костюк, А.М. Андрущенко, І.П. Борейко. - К. : Центр учб. л-ри, 2009. -282 с.
19. Лагутін В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці / В.Д. Лагутін. - К. : КНТЕУ, 2007. - 247 с.
20. Мазаракі А.А. Торговля. Деньги. Менталитет / А.А. Мазараки. - К.: Книга, 2006. – 631 с.
21. Макроекономіка та макроекономічна політика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Дугопольський, О.В. Панухник. - К. : Знання, 2008. - 699 с.
22. Макроекономіка: [навч. посібник] / за заг. ред. В.П.Решетило. (2-е вид., доповнене); Харк. нац. ун–т. міськ. госп-ва імені О.М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ імені О.М. Бекетова, 2013. – 224 с.
23. Міжнародна економіка: [підручник для ВНЗ] / за ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 559 с.
24. Міжнародна економіка: [підручник] / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева, О.В. Золотарьова; за ред. А.О. Задої, В.М. Трасевича. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 416 с.
25. Міжнародні економічні відносини: [Навч. посібник] / За ред. Ю.Г. Козака, М.А. Зайця. – Одеса: «ТОВ ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
26. Мікроекономіка: [навч. посібник] / А.Є. Ачкасов, І.А. Островський, С.Б. Тимофієва; Харк. нац. ун–т. міськ. госп-ва імені О.М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ імені О.М. Бекетова, 2012. – 248 с.
27. Мікроекономіка: [Підручник] / Кол. авторів під ред. Наливайка А.П. – К.: КНЕУ, 2010. – 510 с.
28. Мочерний С.В. Політична економія: [Навч. посібник] / С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна. – 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2007. - 684 с.
29. Основи економічної науки: [навч. посібник для самост. підгот. до курсов. екзамену та комплекс. держ. екзамену з економ. теорії] / Н.П. Мацелюх [та ін.]; Нац. ун-т держ. податкової служби України. – К.: Центр учб. літ., 2015. – 324 с.

30. Основи економічної теорії: [Підручник] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2008. – 448 с.
31. Панчишин С. М. Макроекономіка: [навч. посібник] / С. М. Панчишин. – К.: Либідь, 2002. – 616 с.
32. Політична економія. Курс лекцій: [навч. посіб.] / П.Ю. Буряк та ін.; за заг. ред. П.Ю. Буряка та О.Г. Гупала; Львів. держ. фін. акад. – Львів: Сполом, 2013. – 291 с.
33. Політична економія: [навчальний посібник] / За ред. д.е.н., проф. Г.І Башнянина і к.е.н., доц. Є.С. Шевчук. – Львів: „Новий Світ-2000”, 2004. – 480 с.
34. Савченко А. Г. Макроекономіка: [підручник] / А. Г. Савченко. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 448 с.
35. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія: [навч. посіб.] / В.М. Семененко, Д.І. Коваленко. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Київ: Центр навч. літ., 2011. – 428 с.
36. Семюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Мікроекономіка / Пер. з англ. С.Панчишина. – К.: Основи, 1998. – 676с.
37. Солонінко К. С. Макроекономіка: [навч. посібник] / К. С. Солонінко. – К.: ЦУЛ, 2002. – 320с.
38. Сучасні економічні теорії: 2-ге вид. перероб та доп. [Навч. посіб. для самостійної підготовки до курсового та комплексного державного екзамену з економічної теорії] / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. - К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 224 с.
39. Чепінога В.Г. Економічна теорія: [Підручник] / В.Г. Чепінога. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 656 с.

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ___ від «___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)

(підпис) (Ім'я Прізвище)

Аркуш обліку змін

№ п/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача

